

Martin Lagnerö arbetar med registerbaserad arbetsmarknadsstatistik vid SCB
tfn 019-17 64 72, e-post: martin.lagnero@scb.se

100 000 eller 800 000 nya jobb?

Vilket av följande påståenden är sant? Under 1998 skapades 117 000 jobb i Sverige; under 1998 skapades 597 000 nya jobb; under 1998 skapades 775 000 nya jobb. Svaret är – paradoxalt nog – att alla tre påståendena är korrekta. Skillnaderna beror på vad vi lägger in i begreppen jobb och nya jobb.

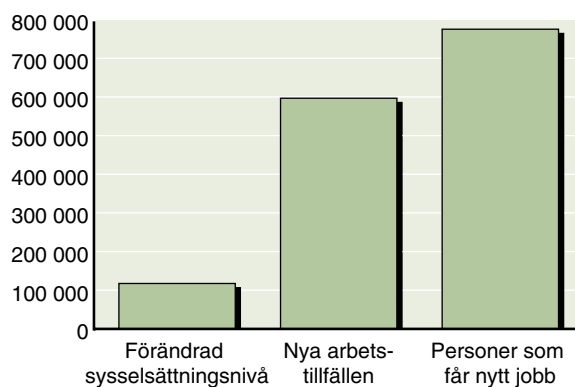
Av Martin Lagnerö

Frågan hur många jobb som tillkommer i Sverige under ett år kan tyckas vara enkel, men svaren kan alltså variera avsevärt och ändå vara riktiga. I den här artikeln ska vi försöka reda ut begreppen och förhoppningsvis vara till hjälp för att undvika några av de vanligaste fallgroparna när ämnet tas upp i den allmänna debatten.

Det första vi måste fastställa är vad vi egentligen menar med jobb. Ordet används mest i talspråk och har inte fått någon officiell definition inom arbetsmarknadsstatistiken. Därför får det olika betydelser beroende på i vilket sammanhang det används. För vissa kan jobb vara synonymt med arbete, anställning eller plats, medan andra menar att det innebär yrke, fack eller verksamhet.

Olika begrepp ger olika resultat

Antal nya jobb under 1998 enligt de olika definitionerna

▲ Under 1998 ökade antalet sysselsatta med 117 000. Samtidigt skapades 775 000 nya jobb.

Företag och arbetsställen

Ett *företag* är en fysisk eller juridisk person som bedriver någon slags näringsverksamhet. Företag kan bestå av flera *arbetsställen*. Ett arbetsställe är varje adress, fastighet eller grupp av närliggande fastigheter där företaget bedriver verksamhet. I många sammanhang är begreppet arbetsställe lämpligare att använda, eftersom det lättare kan fördelas regionalt och också ger en bättre branschredovisning.

Ordet skulle även kunna betyda befattning eller arbetsuppgift.

För att på ett någorlunda lättförståeligt sätt kunna beskriva jobb med statistik krävs det därför en definition som varken är för smal (befattning, arbetsuppgift) eller för vid (sysselsättning, arbete). Anställning inklusive "självanställning" i form av eget företagande passar därför bäst i detta sammanhang och är också den mest lämpliga definitionen att använda utifrån den tillgängliga statistiken.

Förändrad sysselsättningsnivå

Vi har nu en definition av begreppet jobb. Hur kommer det sig då att uppgifterna om antalet nya jobb ändå skiftar så mycket? För att kunna svara på den frågan börjar vi med det enklaste, mest grundläggande sättet att redovisa antalet nya jobb under ett år, nämligen att helt enkelt jämföra antalet förvärvsarbetande det första året med motsvarande vid samma tidpunkt det andra året. Detta innebär att man med nya jobb då avser den totala nettoförändringen av antalet förvärvsarbetande på arbetsmarknaden. Antalet nya jobb blir, med det här sättet att se det, inte särskilt stort. Om förändringen är negativ, dvs. det blir en nettominskning, skapas med det här synsättet inga nya jobb alls. Under 1998 – som är det referensår vi använder oss av i den här artikeln – var det en nettoökning och det skapades 117 000 jobb i Sverige.

Nya arbetstillfällen

Detta sätt att mäta nya jobb kan visserligen ge en indikation på hur det totala antalet sysselsatta utvecklas, men det säger inget om hur flödena bakom förändringen ser ut. En ökning av antalet jobb kan i princip uppkomma på två olika sätt; arbetsställen

nyetableras eller redan existerande arbetsställen expanderar. På motsvarande sätt försvinner jobb när arbetsställen läggs ned eller krymper. Skillnaden mellan dessa ökningarna och minskningar blir då nettoförändringen totalt. Men ökningarna som uppstår vid nyetablerade och expanderande arbetsställen kan också anses som nya jobb – oavsett hur många som samtidigt försvinner på andra platser. Med detta synsätt skapas alltid nya jobb, oavsett om nettoresultatet till slut blir negativt. Det är också den här typen av uppgifter – nytillkomna jobb i expanderande företag eller stora nyetableringar – som uppmärksammas mest i media. Under den senaste tioårsperioden har det varit expanderande arbetsställen som har stått för den största delen av de nya jobben (ungefär två tredjedelar) medan nyetableringar har haft mindre betydelse – något som sällan uppmärksammas i debatten. Med detta sätt att se skapades 597 000 nya jobb under 1998.

Personer som får nytt jobb

Men det finns möjligheter att gå in ännu djupare i mekanismerna bakom jobbskapandet. Att ett arbetsställe expanderar innebär egentligen bara att det uppvisar en nettoökning av antalet anställda. Bakom varje nettoförändring finns det bruttoförändringar. I det här fallet består bruttoförändringarna av personer som nyrekryteras till arbetsstället och personer som avgår. Nyrekryteringarna innebär en bruttoökning och avgångarna en bruttominskning; skillnaden dem emellan utgör nettoförändringen. Om bruttoökningarna (nyrekryteringarna) är större än bruttominskningarna (avgångarna) blir det en nettoökning på arbetsstället (expansion). Om det är tvärtom blir det en nettominskning (krympning).

Vad betyder då detta för antalet nya jobb? Helt enkelt följande: om man med nya jobb menar alla personer som blir nyanställda, kan nya jobb uppstå på arbetsställen som krymper såväl som på arbetsställen som expanderar. Det totala antalet nya jobb blir därför summan av alla nyrekryteringar vid nyetablerade, expanderande och krympande arbetsställen. Detta synsätt innebär att 775 000 nya jobb skapades under 1998.

Olika begrepp ger olika resultat

Betyder då allt detta att "med statistik kan man bevisa vad som helst"? Nej, knappast. Som alltid beror resultaten på den egentliga innebörden i de olika begrepp som används. När nya siffror om arbetsmarknaden presenteras finns det därför all anledning att fråga sig vad som egentligen avses. Att 117 000 jobb skapades under 1998 innebär att antalet

Nya jobb och företag

Rådet för arbetslivsforskning (RALF) bedriver tillsammans med Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och Svenska EU Programkontoret för utbildning och kompetensutveckling projektet "Nya jobb och företag".

Syftet är att utveckla idéer och metoder om hur nya jobb och företag blir till och om de hinder och möjligheter som finns för deras utveckling. Insatsen skall fungera som stöd till den regionala tillväxtdialogen, lyfta fram lokala exempel samt föra ut forskningresultat lokalt och regionalt.

Satsningen syns bl.a. genom en gemensam skriftserie, idéseminarier, kunskapsnätverk och konferenser, samt en gemensam webbplats:

www.nyajobbochforetag.org

◀ Nya jobb skapas både inom växande och krympande företag.

let förvärvsarbetande totalt sett ökade med detta antal. De 597 000 nya jobb som skapades är desamma som ökningen av antalet arbetstillfällen inom växande och nyetablerade arbetsställen och bortser helt från hur många jobb som försvann under samma period. När man talar om 775 000 nya jobb syftar man på antalet personer som under året påbörjade en ny anställning, oavsett om de bidrog till att öka eller minska det totala antalet jobb. Alla resultat är lika sanna, men visar egentligen tre olika saker. ●

Om undersökningen

Statistiken är hämtad från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS), som är en totalräknad undersökning på individnivå. Genom att koppla personer till företag och arbetsställen kan arbetsmarknadens funktionssätt beskrivas från flera olika håll. Redovisning kan ske för riket, län, kommuner och ända ner på individnivå. Genom sambearbetning med andra register på SCB tillkommer en rad variabler som bostadsort, utbildning, bransch, sektor och företagsstorlek.

KÄLLA

SCB, Sysselsättningsregistret 1998

LÄSTIPS

Statistik om nya jobb och företag

– En belysning av hur jobb skapas och upphör

Jan Andersson, Martin Lagnerö och Björn Tegsjö, SCB